

Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра психології
Мукачівська міська рада
Волинський національний університет ім. Лесі Українки
Поморська академія у Слупську

Становлення особистості: персоногенетичний контекст

Збірник тез доповідей

Україна, Мукачево
18-19 травня 2023р.

УДК 159.923.2:159.922(043.2)

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Інтернет
Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(Протокол №4 від 16.05.2023р.)

C11

Становлення особистості: персоногенетичний контекст: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 травня 2023р., Мукачево/ Ред. кол. Щербан Т.Д.(гол.ред.) та ін.–Мукачево: Вид-во МДУ, 2023.–121с.

Редакційна колегія:

Щербан Т.Д. – д. психол. н, професор (голова); Гоблик В.В.–д. екон. н., професор; Моргун А.В.– к. філолог.н., доцент; Корнієнко І.О. – д. психол. н, професор; Брецько І.І.–к. психолог. н, доцент; Воронова О.Ю. – к. психолог. н, доцент.

одягнуть. У них не тільки не формується необхідність обслуговувати себе, а найчастіше це ще й заборонено. У підопічних формується набута безпорадність, поглиблюється інфантильність, несамостійність: вони не вміють готувати їжу, прибирати кімнату, користуватися грошима, вони не вірять, що в їхньому житті може бути по-іншому, бо не мають такого досвіду. В разі, якщо все ж таки підопічний виходить з інтернатного закладу, він виявляється зовсім не пристосований до самостійного життя.

Тривале перебування в інтернаті може призвести до низки негативних наслідків адаптації підопічного у суспільстві. Деякі з них включають: відсутність соціальних навичок (підопічним складніше встановлювати контакт з іншими через брак досвіду); нестача емоційного зв'язку; затримка у розвитку (через нестачу індивідуальної уваги та стимуляції); психічні проблеми (довготривале перебування в інтернаті може спричинити або поглибити депресію, тривожність, поведінкові труднощі); проблеми з адаптацією до життя поза інтернатом (через відсутність досвіду вирішувати повсякденні проблеми та взаємодії з людьми поза інтернатом). Таким чином, соціалізація підопічних у закладах інтернатного типу є системною проблемою, а її вирішення має складатися з комплексу заходів.

Довготривале перебування в інтернатах, попри задекларовану державою важливість адаптації підопічних, на практиці здійснюється формально: обмеженість ресурсів, відсутність індивідуального підходу, незацікавленість адміністрації, жорстка регламентація організації життя та інші чинники перешкоджають адаптації підопічних до життя в суспільстві. Тому найбільш оптимальним способом вирішення цього питання є запровадження форми підтриманого проживання, який передбачає індивідуальний підхід до підопічних, комплексний супровід спеціалістів, добре спроектовану програму адаптації, яка включає розвиток необхідних навичок і допомагає підопічному почати нове життя.

Список використаних джерел

1. Завацька Н. Є. Рівнорівневі стратегії адаптації та реадaptaції особистості в умовах трансформації сучасного середовища. *Психологічні перспективи*. 2013. Випуск 21. С. 48-58.
2. Ткачишина О. Р. Особливості соціально-психологічної адаптації особистості в умовах кризових ситуацій. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. Том 32 (71), № 3. 2021. С. 93-98.

УДК 159.922.6:159.923.2-053.5(043.2)

КОСТЮ С.Й., АЛМАШІ С.І., ОЛЕКСИК О.В.
Мукачівський державний університет

ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЕГОЦЕНТРИЗМУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

У зарубіжній психології поняття “егоцентризм” переважно використовується для позначення вікових особливостей психічного розвитку (Е. Блейлер, Дж. Брунер, Ж. Годфруа, Г. Крайг, Ж. Піаже). Егоцентризм

розглядається і як психологічна властивість особистості (Б. Братусь, Дж. Гібсон, М. Доналдсон, Д. Елкінд, М. Кокс, П. Ллойд та ін..

У вітчизняній психології егоцентризм трактується як соціально-психологічне явище, яке виступає механізмом спільної діяльності та спілкування людей. У цьому значенні егоцентризм розглядається як спрямованість особистості на саму себе, свій внутрішній світ. Егоцентрично зорієнтована особистість вимагає, щоб оточуючі люди, а не вона особисто, задовольняли всі її бажання, враховували її думки і наміри. Така спрямованість заважає адекватно розуміти партнерів по взаємодії.

Протилежною егоцентричній спрямованості є децентрована спрямованість, яка передбачає врахування точок зору інших людей, їх намірів. Тому існує думка (І. Бех, Ж. Піаже, Х. Шрьодер), що ефективна міжособистісна взаємодія, яка ґрунтується на розумінні партнерів, залежить від розвитку механізму децентрації.

Дослідження егоцентризму дитячого мислення та мовлення, які були розпочаті в руслі генетичної психології Ж. Піаже, дозволили розкрити багатогранність даної психологічної проблеми, з'ясувати причини виникнення феномена егоцентризму.

У працях, які стосуються вивчення егоцентризму молодших школярів (Ж. Піаже, Е. Блейлер, Г. Цукерман), егоцентризм пов'язують з віковими особливостями розвитку особистості. З'ясовано, що егоцентризм молодшого школяра проявляється в тому, що власну точку зору дитина вважає єдиною можливою й ототожнює її з іншими. Основні причини егоцентризму в цьому віці - недостатній досвід в умінні врахувати точку зору інших осіб, недостатньо розвинене уявлення та невеликий досвід спілкування з оточуючими людьми, особливо з ровесниками в сюжетно-рольових іграх, спільній продуктивній діяльності, спілкуванні [1;2].

Причини виникнення егоцентризму пов'язані з особливостями виховання та навчання дитини в сім'ї та школі. Розвитку егоцентризму сприяє підлаштовування батьків і близьких до дитини, що може стати основою для формування егоцентричного типу особистості, який характеризується її спрямованістю на саму себе, свій внутрішній світ, а оточуючі люди повинні задовольняти всі її бажання, враховувати її думки і наміри. Для дитини молодшого шкільного віку все більш значущими стають її ровесники, тому від характеру спілкування і взаємин з ними та іншими людьми залежить ступінь прояву її егоцентризму [1;3].

Внаслідок недостатньо розвинутих навичок взаємодії з ровесниками у молодших школярів домінує сильний ступінь прояву особистісного егоцентризму з першого по четвертий клас. Власну позицію вони вважають єдиною правильною, намагаються нав'язати її іншим і виключають існування інших позицій, що призводить до виникнення непорозумінь та конфліктів з однолітками.

Для дітей молодшого шкільного віку домінуючим є середній рівень егоцентричної спрямованості особистості, менш представлений високий та низький рівні. Це свідчить про те, що егоцентризм сам собою повністю не зникає та не трансформується в децентрацію.

Теоретичний аналіз свідчить, що й нині залишаються недостатньо вивчені окремі аспекти проблеми егоцентризму, зокрема особливості особистісного егоцентризму молодшого школяра у взаємодії з ровесниками, знання яких конче необхідні для побудови гуманних взаємин дітей.

Список використаних джерел

1. Богуш А.М. Концепція розвитку дитячого мовлення за Жаном Піаже. *Педагогіка і психологія*. К.: Педагогічна думка, 2000. № 3(28). С. 22 – 27.
2. Гейко Є.В. Психологічні особливості прояву егоцентризму особистості у мисленнєвій діяльності підлітків: Дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. К., 2002. 199 с.
3. Гейко Є.В. Феноменологія та особливості прояву егоцентризму у молодшому шкільному віці. *Практична психологія в початковій школі: Матеріали обласної науково-практичної конференції педагогічних працівників 12 грудня 2003р.* Кіровоград, КДПУ імені Володимира Винниченка, 2004. С. 93 – 98.

УДК 796.011.3:796.012.6(043.2)

МОРОЗ Ф. В.
Мукачівський державний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ ФІЗИЧНИХ ВЛАСТИВОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ У ЗАСВОЄННІ ТЕХНІКИ ВИКОНАННЯ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ

Фізична культура і спорт є одним із важливих засобів різнобічного та гармонійного розвитку студентської молоді. При дефіциті рухової діяльності, якому підвладні майже всі вікові групи населення, процес підвищення рівня працездатності та навчально-трудової активності здобувачів освіти набуває великого значення. Оптимізація процесу фізичного виховання, як спеціалізованої, цілеспрямованої, керуючої педагогічної діяльності, вимагає пошуку нових підходів до фізичної активності студентів.

Для того щоб здобувачі успішно володіли рухами, використовуються підвідні вправи. В числі їх можуть бути вправи, відтворюючі основну структуру рухової дії із яких виключено другорядні елементи і деталі. Інші підвідні вправи сприяють відпрацювання окремих елементів рухів. Із них по тому складається основний рух. Виконання легкоатлетичних вправ вимагає значної динамічної роботи багатьох м'язових груп тіла людини, має значний тренувальний ефект, тому може бути використано у численних видах спорту. Крім великого оздоровчого значення, легкоатлетичні вправи мають вагомий прикладний характер [1.с.157].

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>